

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ

1931 թվականը, այսպիսով համար ընդհանրապես և Գերմանիայի մասնաւորապէս անտեսական այնպիսի վերականգնումներու տարի մը եղաւ, որ ըստ լաւագոյն մասնագէտներու վերջին դարու մէջ իր նախընթացը տեսնուած չէ, Աւելցնենք, նաբոլիոնի քաղաքային պատերազմէն առջին, միջազգային հրապարակը, այս ծաւալով յիշատակուած չէ արձանագրած:

Պարտաւճար և իր գաղթականներէն զրկուած Գերմանիան, հատուկ ընթացքով անկողին բերելու համար, անհրաժեշտ պէտք ունէր անաս արտադրութեան, որովհետեւ գինազգային իրեր, 18 միլիարդ սոսի մարքի փոխառութիւն մը ևս ըրած և գործածելու էր իր դրամը կայունացնելու, արտադրողական նոր և լաւ գործիքներ ունենալու, կարգ մը կարիքները գոհացնելու և հատուցումներու հաշտոյն վճարուելու ընկելու:

Երկրի ծրագրին պայմաններուն համեմատ, Գերմանիան 37 տարիներու ընթացքին, այսինքն մինչև 1966ին, տարեկան պիտի վճարեն 660 միլիոն սոսի մարք, որ կը կոչուի անպայմանաւոր մաս, այսինքն քան, աճէն տարի Յուլիոս մէկին անանց վիճարանելու հնչուն զըրամ:

Տարեկան վճարումներու մնացած մասը պիտի ըլլար զանազան կարգի ապրանքներու և կը կոչուի պայմանաւոր մաս: Սակայն Երկրի ծրագրին Գերմանիոյ վճարումներուն տակաւ անուր կը պայմանաւորուէր 702,800,000 մարքի տարեկան 742,800,000 մարքի եւ անաւելագոյնը 2,428,800,000 մարքի մէջ պիտի տարբերէր, որ իր կարգին Գերմանիոյ տնտեսական կանոնաւոր բարգաւաճումը կ'ենթադրէր և Գերմանիոյ վճարումներու 1966ին յետոյ մինչև յարու վերջը պիտի ըլլար անորոշովէն: պայմանաւոր այսինքն փոխարկելի ապրանքներ, ու 20րդ դարու վերջը Գերմանիոյ ալ ըրանցակ պարտքերը կը վերանային:

1928ին (երկրի ծրագրին կիրառական տարի) իվեր ղեկավարող դահաւիճեցին արագորէն և բոլոր համարալուծութիւններն ու յոյսերը սորը ցնդեցան:

Անգլո-թիւրքական անտեսական ու գործադուրական այնպիսի Գերմանիային է: Միայն Գերմանիոյ մէջ

Տեղի գտնուող ընկերներ, ու զինքին անբերգակ բուն իր ողորդարձայ սկսաւ հիւսել անտեղ մեր գերագնահատուած վրայ ուր մէկը գնալու հնչուն մը զինքու, ծագել մը կամ քանի մը արցունքի չիթ ձգելու:

Ասպետական Ֆրանսոյ, այսօր երբ Կիրիկան ճակատի նահատակուած թու հետո գաւառներու գաստեղծութիւնը Միւրիտ ալքիդ մալեբերելու վսեմ գաղափարը ունեցար, գործադրեցի, կը լսեն արդեօք գոհ զորիդ տակ, թու գինոտրոնուրդ հերթ, կողք կողք բաշխար կոտող և ինկող հայ նահատակներուն ալ հողադուրեղն բարձրացած սրտածմիկ ապարկը:

ՍԱՍՈՒՆԻ ՎՐԱՅ ՄԵԾ ՈՒԾԵՐ ԿԸ ՂՐԿՈՒՐՆՆԵՐ

ՍԷՎԵՆ ՍԼԻ ՓԱԶԱ ԿԸ ՍԵՆՆԻ

ՍԱՍՈՒՆԻ ՀԱՅԹԵԸ ԿԸ ՀԱՐԳՈՒՐՆԸ

Մուշէն եկող տեղեկագիրներուն մէջ քերտերու և այլերթներու այս հայկական պատմութեան տեղեկանալով ոտքի ելնելու և հասնելու վիճակի մէջ զեպի այդ շրջանները արշաւելու վրայ ըլլալին կ'իմացուէր: Եթէ ճիշդ էր այս տեղեկագիրը, զմարդու թիւնը հասած էր ըսելու, որ որովհետև հայ ժողովուրդը որքան ընդունաւ կը շարժէին, թիւրքերն ու աշխրհներն ալ անոնցմէ ետ չէին մնար: Եւ եթէ այս երկու ժողովուրդները իրար հետ բախուած ունենային, այդ շրջաններու մէջ զոհեր և զոհուածներ կ'ուռնային, այս տեսակ սղոտ զուրի մէջ ձուկ որսալ ու գող մարդիկ կամ լինէրը պատասխանող չէթէներ ինչքեր չէին կրնար ընել:

21 միլիոն գործաւորներէն 6 միլիոն անգործ գործաւորներու թիւը ըրող նական է թէ շատ մասնագէտ պարագայ մըն էր: Տարնապը կերպով պատկերացումը Երուսաղէմի մէջ զեղով անհաս և կատարեալ ջրաս ըրաւ:

Մայիս 11ին Աւստրիոյ ամենամեծ միլիոնատէր Ընկերութիւնը Credit Mobilier կը քայքայուի և իր անկուտի պատճառն է արժէ-ճութեան արագ արագացումը կրած կորուստը և ճարտարաբանութիւնը բայ բացուած մեծագումար վարկերուն անարժեքացումը: Այս դրամատանց օտար փոխառութիւնը կ'աճարարեն իրենց ֆեմեթըր հայրենիք փոխարկել:

Յունիս 20ին, վստահութիւնը հաստատուելու համար, նախագահ չուրը, ջանք մը կ'ընէ և պատերազմի ու հատուցումներու արժեքներուն համար տարուան մը մտայնութիւնը կ'առաջարկէ: Այս քիչ մը թեթեւացում կը բերէ, սակայն այս դարձեալ կ'զգտագործուի Ամերիկեան և Անգլիական պահապաններն որոնք Գերմանիան, Հուլիոսի համար, Աւստրիան և այլ տեղեր գրաւող իրենց վարկերը զանգուածորէն կը փոխարկեն:

Յուլիոս 13ին Գերմանական Danat Bank յայտարարեց իր սնանկութիւնը, և արտաքին այն աստիճանի հետեւ, որ բոլոր պայմանագրերը իրենց զոհերը գոցեցին, վճարումները գաղտնեցուցին ու Բայսլերսպայքի սոսիի պահեստը որ ճշրապարակը ըրան ընող թիղթադրամները 60 աւ հարիւր կ'երաւ: իսկ որքէր, քանի մը շարժուան ընթացքին 11 աւ հարիւրի կ'իջնէ և Գերմանիան յիմարտ հրամանաւ օրէնքներով կը կախակայէ բոլոր վճարումները և օտար պահանջատեղիներու հետ մասնաձայնութեան կողմէ պատմանց թուականը յիշատակուած 8 ամսուան համար:

Այսպէս Անգլիական մեծ գումարներ, անկողին պայտրման մէջ կը մնան Գերմանիան:

Հասարակութիւնը լաւ գիտնալով որ Լոնտոնի հրապարակը անելի կարեւոր գումարներ կը պարտի վարկի, Լոնտոնի խուճապը զիմացարաւելու համար 130 միլիոն սթըրլինգի փոխառութիւն մը ըրաւ: Յորանհայտն ու Ամերիկայէն, անկային այս խոյր գումարները քանի մը շարժուան ընթացքին կը ըլլաւ եցաւ անանց զգալապէս ազդելու կացութեան և կատարութիւնը ստիպուեցաւ անկողին սակը լքելու և սթըրլինգը միջազգային շատ մը յանձնարարութեան չափանիշը զրամ մը, կարճ ատենուան մէջ 30 ան հարիւր իր արժէքէն կորսնցուց իրեն հետ խորխորաք ծախելով կարգ մը երկիրներու դրամներն այլ Արդէն Անգլիական պահեստի երբեք արտաքին պահեստի միջերթ չէ ունեցած և կը յիշեց թէ հինգ տարի առաջ Իտալացի պատմագէտ Ֆրիանսագետ Կելկիլիմօ Ֆերրէթո Բարիգի Illustrationի մէջ Անգլիական տնտեսութեան վրայ խորաթափանց վերլուծում մ'ըրաւ և ցոյց տուաւ յստակ կերպով թէ Անգլիոյ դրամին կայունութեան և զրեթէ ճամայխարային վարկ ունենալուն գաղտնիքը Անգլիոյ prestige ին

մէջն է, Այս պայմաններուն ներքեւ էր որ Գերմանիա Պաղէտի խորհրդատու յանձնախումբը հրախորնց գերման ելեմուտը ընկելու համար ինչպէս Երկրի ծրագիրը Իրաւատու կ'ընէր դայն:

Յանձնախումբին տեղեկագիրը բաւական երկար ու անայտ ջրն նուրթիւն մըն է և ընդհանուր կազմը պատկան իշխանութեանը:

— Արիւկատվարական բոլոր պարտքերուն նոր կարգադրութիւնը կարգադրութիւն մըն է զոր պէտք է կատարել անպայպը, եթէ նոր աղէտներէ խուսափել կ'ուզուի — միակ միջոցն է այնպիսի ներկայ խոռվեալ վիճակը բարելաւելու, վստահութիւնը հաստատելու որ էական պայմանն է տնտեսական կայունութեան և իրական խաղաղութեան:

Առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, րսենք թէ տեղեկագիրը կը հաստատէ գերման տնտեսութեան տանջապայի վիճակը, պիտեղէին անդարմանելի բարձր նկատուելի կատարութեանց ընդգրկած քերական միջոցներու և տեսակ մը իրաւաստութիւն կուտայ Գերմանիոյ որ յայտարարէ թէ անկարող է վճարելու:

Սակայն կարգաւոր «Յանի յայտարարութիւնը» — Գերմաններ իրենց զմարտութեանց մէջ որոշ պատասխանատուութիւն ունին, որովհետև զի նախադրելի իվեր դարձանուներու հաշտոյն իրենց ըրած վճարումները կրկին փոխ առեք են և թէ այս գումարներուն մէջ մարք օրինաւոր և կարեւոր, մէկ մասն ալ անխորտականելի նպատակներու ծախսուած է որ պէտք չէր ըլլար գէթ ուրիշներու դրամները:

Տնտեսութիւնը Անգլիոյ Լիբերալի ջոպ Անգլիոյ ներկայացուցիչը վերջերս ինչ գրեց «Յայտարարութիւն» — «Գերմանիան մեծ անբարեկարգութիւն ունի և սոսիի պէտք է անհրաժեշտ քայլեր ընդունուի չիտակ չէ: Իրականին մէջ մեր գրաւումները տարաբով գնահատուեցան, սակայն Ովկիանոսի վրայէն մեծ քանակ չի զրկուեցաւ, ինչ որ մեզի զրկուեցաւ պատերազմական նիւթերէն իր ոտուն մեծ պէտք ունենալու: Ամերիկեան կատարութիւնը մեզի դրամ փոխ տուաւ զոր յատկացուցինք նոյն կերպին մէջէն ռազմական զինքը, այս էր պայմանը փոխառութեան:

Արդեօք մեր կատարութիւնը իրաւունք չունի պահանջելու Ամերիկայէն թէ մեր պարտքին դրամով մեր երկրէն ինչ պարտք գնէ, արդարութիւնը այս կը պահանջէ: Եւ թէ արդար ու ապահով չէ այսպիսի կարգադրութիւն մ'ընել բոլոր պատերազմի ու դրամական պարտքերուն համար և մարքերու աղէտալի հետեւանքները և միջկատարական պարտքերու անելը այսպէս լուծելու:

Ապագան ցոյց պիտի տայ թէ ինչ պիտի ըլլայ վախճանը այս ոչ բարձրալի կայունութեան:

Չաւէշ ԹՈՒՄԵՆՍԿԻ

ԹԻՒՐԿ ԽՈՒՄԻՐԻ ՄԸ ՀՐԱՒԵՐԸ ԱՐԱՐ ԽՈՒՄԻՐԻ ՄԸ

Դաւալակոսի մէջ, Ֆուրպոյի իւլալական խումբը մը հրուէր սեացած է թիւրքի խումբերէն մկուց կողմէ, էնկիլիսի մէջ ունեցալու համար մրցում մը: Յաղափար Ապրիլ ամսուան համար կը պատրաստուի եղեր սոյն խումբը...

ԿԻՊՐԱՅ ԹԵՍԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՆՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ

Կիրիկոյ Մերուսագրը Հայրապետ իր Կիրոս այցելութեան պատճառով, առաջին անգամ ըլլալով, արտաքին էր թեմական մտորոյ մը ընտրութիւնը, բարկացած ընդամասուրուով, Նիկոսիան իբր կեցողներն 6 անգամ, Լուսնագան 2, Լիւսուսոյ-Յամակուստա միւրքած մէկ, իսկ երկու հոգեւորական ներկայացուցիչ:

Կիրոս-քաղաքական տագնապ որոշ չափով արդիւք եղաւ շուտափոթ ընտրութեան, ինչ որ զուգարկեցաւ Թաղականութեան պայտոնի վերջաւորութեան ու ձեռնարկուեցաւ Թեմական ընտրութեան, ընտրելով ընտրողական յանձնախումբը:

Ընտրողական Յանձնախումբը բոլոր օրինական ձեռնարկները թիւրքեր յետոյ որոշած էր Փետր. 14, կիրակի օրը և այդ ուղղութեամբ տարուած էին բոլոր այնպատեղեցիները Նիկոսիոյ համար:

Արդար ու անկողնակալ ըլլալու համար ընտրած որ մեծ Կիրոսի մէջ չունինք լուսնական պայտոնի ինչպէս ունին ուրիշ գաղութներ. բայց միևնոյն ատեն զուգարկեց ըստ թաւեթէ ու խթբրձանքներ որ կ'արժեք տեսակ մը ազգային վարակուած դարձած է, այլ ունինք առաւել կամ նուազ չափով անձնական ինչորիներ: Այդ պատճառաւ անձերը երբեմն կուրացած ընտրուեցան ու քեզին, գիտակցարար ու անգիտակցարար, կը գործեն անհանրելի սխալներ և փոխանակ իրենց բարձրները և ընտրուելու կարգով մեր ժողովուրդին հասարակութեան, անկողնակալներու ու պարտադրու, եթէ օրինական է ու օգտակար, կը զիմուն տարին ու կը ջանան օտարին միջամտութիւնը հրաւիրել մեր սոսի Ազգային յիշեալ մէկ շորթորդի իրաւունքը:

Ճիշդ օրին այսինքն Փետր. 14ին անաւտոնան սկսան ընտրողական գործողութիւնները նախագահութեամբ կղզիին Առաջնորդ Սարաճեան Սի. Ընտրողական Յանձնախումբի անդամներուն:

Ժամը 2.30ին կէսօրէ վերջի հունաւորութեան մը ներկայութեան և ընտրողական Յանձնախումբի ու իր Գեր. Նախագահին ներկայութեան բացուեցաւ թուական և ընթացքը մը տեղեկանք ու յարգանք, բայց ժողովուրդը զուտուեց, բայց ժողովուրդը — մեծ թիւով — իսպաղոններ ընտրուեցան անտեսուեցան և ողբուհուեցաւ բուռն ծագեցող ու կեցողներով:

Գուլարկողները հետեւալ կերպով բաժնուած էին. Նիկոսիան ու հետեւները շատ մը զիւրի ու արտաքինները ունէր 490 թուէրաւոր, որուն 427ը մասնակցած է, իսկ մնացածը, շատերը տեղի հետաւորութեան և կամ անձնական պատճառներով չէին կրցած մասնակցել:

Չախախտել թուէրներու առաւելութեան ընտրուեցան հետեւայնները. Պարոնայք Ա. Գերգեան Եւ. Լևոնեան Կղզիին լուսնական մրտադրականները և կատարական կարգադրութիւնը ու համար ունենալու համար, առաջինը ստացան 383

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՊՍԱԿԻ ՍՈՒՐԲ ԽՈՐՀՈՒՐԳԸ

Ամբողջատենուր, այսինքն հայրական իշխանութեան կայունութեան որոշեցողութեան համար, բացի վեբորդերութեան համար, ընտրուեցաւ ընդամասուրուով, Նիկոսիան իբր կեցողներն 6 անգամ, Լուսնագան 2, Լիւսուսոյ-Յամակուստա միւրքած մէկ, իսկ երկու հոգեւորական ներկայացուցիչ:

Կիրոս-քաղաքական տագնապ որոշ չափով արդիւք եղաւ շուտափոթ ընտրութեան, ինչ որ զուգարկեցաւ Թաղականութեան պայտոնի վերջաւորութեան ու ձեռնարկուեցաւ Թեմական ընտրութեան, ընտրելով ընտրողական յանձնախումբը:

Ընտրողական Յանձնախումբը բոլոր օրինական ձեռնարկները թիւրքեր յետոյ որոշած էր Փետր. 14, կիրակի օրը և այդ ուղղութեամբ տարուած էին բոլոր այնպատեղեցիները Նիկոսիոյ համար:

Արդար ու անկողնակալ ըլլալու համար ընտրած որ մեծ Կիրոսի մէջ չունինք լուսնական պայտոնի ինչպէս ունին ուրիշ գաղութներ. բայց միևնոյն ատեն զուգարկեց ըստ թաւեթէ ու խթբրձանքներ որ կ'արժեք տեսակ մը ազգային վարակուած դարձած է, այլ ունինք առաւել կամ նուազ չափով անձնական ինչորիներ: Այդ պատճառաւ անձերը երբեմն կուրացած ընտրուեցան ու քեզին, գիտակցարար ու անգիտակցարար, կը գործեն անհանրելի սխալներ և փոխանակ իրենց բարձրները և ընտրուելու կարգով մեր ժողովուրդին հասարակութեան, անկողնակալներու ու պարտադրու, եթէ օրինական է ու օգտակար, կը զիմուն տարին ու կը ջանան օտարին միջամտութիւնը հրաւիրել մեր սոսի Ազգային յիշեալ մէկ շորթորդի իրաւունքը:

Ճիշդ օրին այսինքն Փետր. 14ին անաւտոնան սկսան ընտրողական գործողութիւնները նախագահութեամբ կղզիին Առաջնորդ Սարաճեան Սի. Ընտրողական Յանձնախումբի անդամներուն:

Ժամը 2.30ին կէսօրէ վերջի հունաւորութեան մը ներկայութեան և ընտրողական Յանձնախումբի ու իր Գեր. Նախագահին ներկայութեան բացուեցաւ թուական և ընթացքը մը տեղեկանք ու յարգանք, բայց ժողովուրդը զուտուեց, բայց ժողովուրդը — մեծ թիւով — իսպաղոններ ընտրուեցան անտեսուեցան և ողբուհուեցաւ բուռն ծագեցող ու կեցողներով:

Գուլարկողները հետեւալ կերպով բաժնուած էին. Նիկոսիան ու հետեւները շատ մը զիւրի ու արտաքինները ունէր 490 թուէրաւոր, որուն 427ը մասնակցած է, իսկ մնացածը, շատերը տեղի հետաւորութեան և կամ անձնական պատճառներով չէին կրցած մասնակցել:

Չախախտել թուէրներու առաւելութեան ընտրուեցան հետեւայնները. Պարոնայք Ա. Գերգեան Եւ. Լևոնեան Կղզիին լուսնական մրտադրականները և կատարական կարգադրութիւնը ու համար ունենալու համար, առաջինը ստացան 383

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՊՍԱԿԻ ՍՈՒՐԲ ԽՈՐՀՈՒՐԳԸ

Ամբողջատենուր, այսինքն հայրական իշխանութեան կայունութեան որոշեցողութեան համար, բացի վեբորդերութեան համար, ընտրուեցաւ ընդամասուրուով, Նիկոսիան իբր կեցողներն 6 անգամ, Լուսնագան 2, Լիւսուսոյ-Յամակուստա միւրքած մէկ, իսկ երկու հոգեւորական ներկայացուցիչ:

Կիրոս-քաղաքական տագնապ որոշ չափով արդիւք եղաւ շուտափոթ ընտրութեան, ինչ որ զուգարկեցաւ Թաղականութեան պայտոնի վերջաւորութեան ու ձեռնարկուեցաւ Թեմական ընտրութեան, ընտրելով ընտրողական յանձնախումբը:

Ընտրողական Յանձնախումբը բոլոր օրինական ձեռնարկները թիւրքեր յետոյ որոշած էր Փետր. 14, կիրակի օրը և այդ ուղղութեամբ տարուած էին բոլոր այնպատեղեցիները Նիկոսիոյ համար:

Արդար ու անկողնակալ ըլլալու համար ընտրած որ մեծ Կիրոսի մէջ չունինք լուսնական պայտոնի ինչպէս ունին ուրիշ գաղութներ. բայց միևնոյն ատեն զուգարկեց ըստ թաւեթէ ու խթբրձանքներ որ կ'արժեք տեսակ մը ազգային վարակուած դարձած է, այլ ունինք առաւել կամ նուազ չափով անձնական ինչորիներ: Այդ պատճառաւ անձերը երբեմն կուրացած ընտրուեցան ու քեզին, գիտակցարար ու անգիտակցարար, կը գործեն անհանրելի սխալներ և փոխանակ իրենց բարձրները և ընտրուելու կարգով մեր ժողովուրդին հասարակութեան, անկողնակալներու ու պարտադրու, եթէ օրինական է ու օգտակար, կը զիմուն տարին ու կը ջանան օտարին միջամտութիւնը հրաւիրել մեր սոսի Ազգային յիշեալ մէկ շորթորդի իրաւունքը:

Ճիշդ օրին այսինքն Փետր. 14ին անաւտոնան սկսան ընտրողական գործողութիւնները նախագահութեամբ կղզիին Առաջնորդ Սարաճեան Սի. Ընտրողական Յանձնախումբի անդամներուն:

Ժամը 2.30ին կէսօրէ վերջի հունաւորութեան մը ներկայութեան և ընտրողական Յանձնախումբի ու իր Գեր. Նախագահին ներկայութեան բացուեցաւ թուական և ընթացքը մը տեղեկանք ու յարգանք, բայց ժողովուրդը զուտուեց, բայց ժողովուրդը — մեծ թիւով — իսպաղոններ ընտրուեցան անտեսուեցան և ողբուհուեցաւ բուռն ծագեցող ու կեցողներով:

Գուլարկողները հետեւալ կերպով բաժնուած էին. Նիկոսիան ու հետեւները շատ մը զիւրի ու արտաքինները ունէր 490 թուէրաւոր, որուն 427ը մասնակցած է, իսկ մնացածը, շատերը տեղի հետաւորութեան և կամ անձնական պատճառներով չէին կրցած մասնակցել:

Չախախտել թուէրներու առաւելութեան ընտրուեցան հետեւայնները. Պարոնայք Ա. Գերգեան Եւ. Լևոնեան Կղզիին լուսնական մրտադրականները և կատարական կարգադրութիւնը ու համար ունենալու համար, առաջինը ստացան 383

ՅԵՐԲՈՒՍ ՄՍԼ

Երբ թիւ 128 (573) և 18 Փետր. վար թուականները մէջ կը կարգանք Վիկտորի շահմանի հարկանակներու խորագրի տակ պատուելի Ս. Տէվրեանի փոխան հրատարակուած խոսքերը: Վեր հարկանակներուն համար երկրորդ և անմիջական պէտքը մասնաշտ օրուներին դատարարական թեմի գործընդհանուր խորագրով խորագրուած խոսքերը: Վեր հարկանակներուն համար երկրորդ և անմիջական պէտքը մասնաշտ օրուներին դատարարական թեմ

